

До г-н Борис Велчев
Председател на
Конституционния съд на Република
България

Ваш изх. № 191 от 29.07.2016г.
(к.д. № 11/2016г.)

Уважаеми господин Председател,

С определение на Конституционния съд на Република България по дело № 11/2016 от 29.07.2016 г. е допуснато за разглеждане искане на омбудсмана на Република България за установяване на противоконституционност на чл. 242а от Изборния кодекс, поради противоречие с разпоредбите на чл. 4, ал. 1, чл. 6, ал. 2, чл. 10 и на чл. 42, ал. 1 и ал. 2 от Конституцията на Република България, по което съдът е конституирал като заинтересована страна Фондация “Български адвокати за права на човека”.

Фондацията благодари за предоставената възможност и се надява изготвеното становище да бъде полезно при постановяване на решение по делото.

Приложение:

Становище на Фондация “Български адвокати за права на човека” по к.д. № 11/2016г.

С уважение,

София, 02 септември 2016 г.

Йорданка Бекирска
Председател на Изпълнителното бюро на
Фондация “Български адвокати за права на
човека”

СТАНОВИЩЕ

на Фондация „Български адвокати за правата на човека“

по конституционно дело № 11/2016 г.

С определение от 29 юли 2016 г. на Конституционния съд на Република България по конституционно дело № 11/2016 г. е допуснато за разглеждане по същество искането на Омбудсмана на Република България за установяване противоконституционност на чл. 242а от Изборния кодекс. Конституционният съд, наред с други, е конституирал като заинтересована страна и Фондация “Български адвокати за правата на човека”.

Фондация “Български адвокати за правата на човека” подкрепя искането за обявяване на противоконституционност на обсъжданата разпоредба и споделя изложените в него доводи. Наред с тях бихме желали да изложим и следните допълнителни аргументи.

1. Оспорваната норма на чл. 242а ИК по същество ограничава „общото, равно и пряко избирателно право с тайно гласуване“, гарантирано от чл. 10 от Конституцията. В мотивите към законопроекта се поддържа, че „гласуването е вътрешно присъщо задължение“, а не право, макар че текстът на Конституцията и редица международни актове, по които България е страна, изрично да го прогласяват за такова. Освен че е изведено като основно начало в Глава първа на Конституцията на Република България, то е прогласено и като основно право в Глава II на Основния закон.

Субективното активно избирателно право не е абсолютно и подлежи на ограничения и те са посочени изчерпателно в Конституцията на Република България – недееспособност и текущо изтърпяване на наказание лишаване от свобода. Други ограничения Конституцията не предвижда, нито допуска въвеждането им със законов акт.

2. Дори обаче да се приеме, че биха били допустими и други ограничения, то следва да се отговори на въпроса те пропорционални ли са и чрез тях може ли да се постигне посочената легитимна цел.

За да се прецени пропорционалността, е необходимо да се анализират легитимните цели, които преследва приетата норма. Те са формулирани в Мотивите към проекта на Закон за изменение и допълнение на Изборния кодекс (№ 554-01-74 от 08.04.2015 г., 43-то НС), а именно:

- да се повиши избирателната активност и
- да се ограничи купеният вот.

Безспорно повишаването на избирателната активност и ограничаването на купения вот са легитимни цели, но считаме, че текстът на чл. 242а ИК въвежда препятствия, които не само няма да постигнат целта, но и допълнително ще задълбочат проблема с избирателната активност. Липсват аргументи и как ще се ограничи купеният вот.

Сочи се, че чрез тази норма се урежда „*активната регистрация, което ще прочисти „мъртвите души“ от регистрите*“. Считаме, че в предметния обхват на Изборния кодекс не попада актуализирането на регистрите на населението. Чрез оспорваната разпоредба законодателят се е опитал да реши административен проблем, който би могъл и следва да се реши чрез други средства, без да се ограничават избирателните права на гражданите.

Самият законодател очевидно си е давал сметка за непропорционалното ограничаване на правата, поради което се е опитал да „смекчи“ рестриктивния ефект на намесата, като е въвел изключения от общото правило на ал. 1 за определени категории лица. Нормата на ал. 6 обаче, от една страна, е неясна (напр. към кой момент избирателят трябва да е с трайно увреждане/70-годишен/с увредено зрение и пр. – към момента на първия или на втория „пропуснат“ избор или към момента, в който желае да упражни правото си), а от друга – не обхваща всички възможни хипотези.

3. Разпоредбата на чл. 242а ИК макар да не лишава завинаги едно лице от избирателни права, създава значителни ограничения дори и с предвидената

възможност заличеното от избирателните списъци лице да възстанови избирателните си права в срок не по-късно от 30 дни преди изборния ден.

Този срок сам по себе си е недостатъчен, ако го съпоставим с предвидения 32-дневен срок за регистрация на кандидатите за народни представители, президент и т.н. (чл. 255, чл. 318 ИК и пр.) Би следвало да се предполага, че избирателят, който желае съзнателно да упражни правото си на гласуване (т.е. да знае за кого и защо гласува), ще реши дали да го упражни едва след като бъдат обявени кандидатите (което според ИК е допустимо да стане 32 дни преди изборния ден) и той се запознае с платформите им. Нещо повече, срокът за обнародване на кандидатските листи по чл. 324 от ИК съвпада със срока по чл. 242а ИК. В такава една напълно реално хипотеза (например, за предстоящите през м. ноември 2016 г. избори за президент и вицепрезидент кандидатите на основните партии все още не са известни), избирател, който е бил заличени от избирателните списъци поради неучастие в два поредни избора, ще има само два календарни дни, за да вземе решение дали да упражни правото си на глас и в тези два дни да се възползва от опростената процедура за включване в избирателните списъци по основната хипотеза на чл. 242а, ал. 2 ИК – писмено деклариране на желанието за участие в съответните избори.

Пропускането на тези ключови два дни принуждава избирателя, който е заличен от избирателните списъци по чл. 242а, ал. 1 ИК, да се обърне към административен орган с писмено искане за включването му в списъците (чл. 33, 39 и 40 ИК). Така упражняването на едно конституционно право се поставя в зависимост от преценката на орган, който реално би могъл да бъде политически обвързан. Обосновано е да се предположи, че подобна процедура би благоприятствала възникването на риск от злоупотреба и произвол за своевременното издаване на необходимите документи за гласуване.

4. Едновременно с това намираме, че въведените гаранции за съдебен контрол от независим и безпристрастен съд не биха били достатъчно ефективни поради кратките срокове и предвидените процедури – призоваване на кмета и на жалбоподателя, отдалеченост на административния съд, (а в хипотезата на чл. 33 – Върховния административния съд) и т.н. Нещо повече, регламентираната процедура за съдебен контрол по-скоро би демотивирала едно лице от

възможността да упражни активното си изборително право отколкото да го насърчи да предприеме съответните стъпки за преодоляването на административни бариери.

Поради изложените съображения и в допълнение към аргументите на Омбудсмана на Република България, Фондация "Български адвокати за правата на човека" счита, че въведеното ограничение на активното изборително право противоречи на чл. 10 и чл. 42 от Конституцията на Република България.

С уважение,

София, 02 септември 2016 г.

Йорданка Бекирска
Председател на Изпълнителното бюро на
Фондация "Български адвокати за правата на
човека"